
Г. В. Анісімова.

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА – цілісна, внутрішньо узгоджена сукупність чинних нормат.-прав. актів, які містять загальнообов'язкові вимоги, норми та правила, що регулюють сусп. відносини, які виникають між суб'єктами з приводу забезпечення вимог екол. безпеки, приналежності, використання, відтворення (відновлення) природ. об'єктів та комплексів, охорони, а в певних випадках – захисту людини, навколишнього природ. середовища від шкідливого впливу з метою попередження, запобігання, усунення його негативних наслідків і задоволення екол. та ін. інтересів, й розраховані на багаторазове застосування. Система нормат. актів охоплює: ЗУ; чинні міжнар. договори України, згоду на обов'язковість яких надано ВРУ; постанови ВРУ; укази та розпорядження Президента України; постанови, розпорядження КМУ, що видаються на основі КУ, законів та указів Президента; підзаконні нормат.-прав. акти центр. органів виконавчої влади та ін. центр. органів держ. влади, у т. ч. акти, що закріплюють техн.-юрид. норми екол. спрямування; нормат.-прав. акти місц. органів виконавчої влади; нормат.-прав. акти органів місц. самоврядування. Ознаки С. е. з.: цілісність,

зв'язок із системою права, системність внутр. зв'язків, структурованість, диференціація, узгодженість. С. е. з. має як горизонтальну (галузеву), так і вертикальну (ієрархічну) структуру. С. е. з. є вторинною стосовно системи екол. права, виникає на її основі.

Термін «зак-во» досить широко використовується у прав. системі в осн. у значенні сукупності законів та ін. нормат.-прав. актів, які регламентують ту чи ін. сферу сусп. відносин і є джерелами певної галузі права. Цей термін без визначення його змісту використовує і КУ (статті 9, 19, 118, п. 12 Перехідних положень). У законах залежно від важливості і специфіки сусп. відносин, що регулюються, цей термін живається в різних значеннях: в одних маються на увазі лише закони; в ін., передусім кодифікованих, у поняття «зак-во» включаються як закони та ін. акти ВРУ, так і акти Президента України, КМУ, а в деяких випадках – також і нормат.-прав. акти центр. органів виконавчої влади.

Визначення терміна «зак-во» міститься в Рішенні КСУ у справі за конституційним зверненням Київ. міської ради професійних спілок щодо офіц. тлумачення частини третьої ст. 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») від 9 лип. 1998 № 12-рп/98, відповідно до якого його слід розуміти так, що ним охоплюються ЗУ, чинні міжнар. договори України, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, а також постанови ВРУ, укази Президента України, декрети і постанови КМУ, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до КУ і ЗУ.

Екологічне зак-во України – багатогалузєва система нормат. актів різної юрид. сили, що ускладнює їх використання та призводить до численних суперечностей між ними або неузгодженості окремих актів, дублювання. Наявність нормат. приписів у великій кількості прав. актів створює значні труднощі не тільки в їх практичному використанні, а й для фахівців у галузі екол. права.

С. е. з. утворюється усією сукупністю нормат.-прав. актів, котра містить норми, якими регулюються відносини у сфері взаємодії сусп.-ва і природи, систему підгалузєвого зак-ва формують нормат.-прав. акти, що містять норми права, якими регулюється певна група сусп. відносин, що виникають у зв'язку з охороною та використанням певного природ. об'єкта або зі здійсненням виду діяльності, що має природоохорон. призначення. За обсягом регулювання, втіленням у своєму змісті конкретних юрид. конструкцій у межах екол. зак-ва загалом чи підгалуззі екол. зак-ва виокремлюються і прав. ін-ти. Ін-т екол. зак-ва є нижчою ланкою в ієрархії групування норм екол. права після підгалуззі екол. зак-ва, проте має важливе інтегративне значення для всієї С. е. з., ефективності її функціонування. Система джерел екол. права є впорядкованою цілісністю, яка забезпечується різними зв'язками між елементами системи, котрі функціонують як окрема ланка (нормат.-прав. акт), окремі системні утворення (підгалузь, ін-т), єдина система нормат.-прав. актів, що формують самостійну галузь зак-ва.

Лит.: Правова система України: історія, стан та перспективи / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Х., 2008, т. 4: Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права; Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики. Дп., 2011; Гвоздик П. О. Джерела екологічного права України. К., 2012; Гетьман А. П. Витоки екологічного законодавства в наукових працях учених-юристів // Бюлетень Міністерства юстиції України, 2012, № 11; Правова доктрина України. Х., 2013, т. 4: Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права (за заг. ред. Ю. С. Шемшученка).

Г. В. Анісімова.